

นิพนธ์ต้นฉบับ

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตน เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน ของพนักงานทำความสะอาดสถานพยาบาล

สุทิน ฤทธิเดช พ.บ.*

Abstract The relationship of factors which support behaved protection on accident and diseases from working of maid in hospital

Sutin Ritdech M.D.*

* Phyathai Sriracha Hospital, Chonburi Province, Thailand.

J Prapokklao Hosp Clin Med Educat Center 2008;25:348-355.

Background : Working environment of maid in hospital are infectious diseases and accident. Most of workers are low education , knowledge for protection on accident and disease from working

Objective : 1. To survey on health condition and accident from working of maid in hospital?
2. To study the relationship of knowledge, attitude, individual factors, and managerial factors which are supported and behaved protection on accident and diseases from working of maid in hospital?

Design : Survey research

Materials and method : The questionnaire has been gathered from 92 maids who working in government hospital and private hospital in Chonburi province. Period of gathering data and analyze is between July 2, 2008 and July 25, 2008.

Result : Accident had been happened from working total 15 percent. Most of accident was cleaning liquid touch on their skin total 56 percent. Most problem of health was headache and migraine were the most total 47 percent. They had no check up total 83 percent in the past before working. They had no vaccinate against

*โรงพยาบาลพญาไท ศรีราชา จังหวัดชลบุรี

disease before working total 98 percent. Knowledge, period of performing, training provision, and attitude are positive relation on behaving protection against accident and diseases from working in the way of statistic significantly. Education level, experience on accident, PPE preparedness, and age have been related to behave on protection of accident and diseases from working in the way of statistic significantly.

Conclusion : Knowledge, attitude, individual factors, managerial factors have relationship on behave protection against accident and diseases from working of maid in hospital. This research will be implementing for life development and working quality of them in further.

บทนำ

พนักงานอาชีพทำความสะอาด ได้รับมอบหมายให้ทำงานในสถานพยาบาล ซึ่งเป็นแหล่งรวมผู้ป่วยด้วยโรคนานาชนิด พนักงานทำความสะอาดต้องสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตราย สุขภาพทั้งทางตรงและทางอ้อม มีโอกาสสัมผัสเชื้อโรคและเกิดการเจ็บป่วยค่อนข้างสูง การเก็บรวบรวมขยะโรงพยาบาลจากหอผู้ป่วยต่างๆ ตามลักษณะงาน ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการถูกบาดหรือทิ่มแทงจากมูลฝอยของมีคมและเข็มที่ปนเปื้อนเชื้อโรค พนักงานทำความสะอาดจึงเป็นบุคลากรที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคสูงมาก

อุบัติเหตุจากการทำงาน (occupational accident) เกิดได้ตลอดเวลา สาเหตุที่สำคัญในการเกิดอุบัติเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยของบุคคล ร้อยละ 88 เช่น การไม่ใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล หรือการทำงานที่ไม่ถูกต้อง

การจะป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้ในวิธีการปฏิบัติงานนั้นๆ อย่างดี เพราะจะทำให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุได้ เมื่อบุคคลเกิดความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะส่งผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกหรือทัศนคติต่อเรื่องนั้นๆ ตามมา เป็นความตั้งใจแล้วจึงสะท้อนความรู้สึกนั้นออกมาเป็นการปฏิบัติ การปฏิบัติของบุคคลจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา สภาพแวดล้อม วุฒิภาวะ และการเรียนรู้ของ

แต่บุคคล เช่นเดียวกับประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงาน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ต่อสิ่งที่รับรู้เข้ามาใหม่ได้ดีและรวดเร็วขึ้น มีผลต่อการปรับปรุงพฤติกรรมที่ตามมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.สำรวจภาวะสุขภาพ และลักษณะการเกิดอุบัติเหตุในการปฏิบัติงานของพนักงานทำความสะอาดสถานพยาบาล
- 2.เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการบริหารกับการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานของหญิงพนักงานทำความสะอาดสถานพยาบาล

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ความรู้ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานของหญิงพนักงานทำความสะอาด

สมมติฐานที่ 2 ทัศนคติ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานของหญิงพนักงานทำความสะอาด

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานของหญิงพนักงานทำความสะอาด

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยการบริหารที่สนับสนุนการป้องกัน ได้แก่ การอบรมให้ความรู้และการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานของหญิงพนักงานทำความสะอาด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานของหญิงพนักงานทำความสะอาดสถานพยาบาล

เครื่องมือที่ใช้การศึกษา คือ แบบสอบถามด้านการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองกับพนักงานทำความสะอาดสถานพยาบาลที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง ณ โรงพยาบาลในจังหวัดชลบุรี หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติโดยใช้ค่า t หาค่าระดับความยากง่ายของแบบสอบถามด้านความรู้ ผู้วิจัยเลือกข้อความที่มีค่าความยากง่ายพอเหมาะ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านความรู้ การปฏิบัติ และทัศนคติ โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder Richardson และสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นพนักงานทำความสะอาดหญิงจำนวน 120 ราย ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลรัฐและเอกชนที่มีขนาด 60 เตียงขึ้นไป ในเขตจังหวัดชลบุรี โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้ 92 คน ในระหว่าง วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ถึง วันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2551

ผลการวิจัย

1. พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีอายุเฉลี่ย 32.01 ปี ระดับการศึกษาส่วนมาก จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานทำความสะอาดโรงพยาบาล โดยเฉลี่ย 2.06 ปี

ประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุ พบว่ากลุ่มตัวอย่าง เคยได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 15 ลักษณะอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นส่วนมาก ได้แก่ น้ำยาทำความสะอาดหกหรือกระเด็นใส่ผิวหนัง คิดเป็นร้อยละ 56 รองลงมาได้แก่ ถูกของมีคมบาด คิดเป็นร้อยละ 19

ปัจจัยการบริหารที่สนับสนุนการป้องกัน ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ พบว่าส่วนมาก ไม่เคยได้รับการอบรมให้ความรู้ คิดเป็นร้อยละ 78 การสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล พบว่าร้อยละ 98 ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลและพบว่าร้อยละ 75 ได้รับอุปกรณ์ป้องกัน 3 อย่างสูงสุด โดยได้รับถุงมือยาง + รองเท้าบูท + ผ้าปิดปากและจมูก คิดเป็นร้อยละ 69 กลุ่มตัวอย่างได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล 4 อย่าง พบร้อยละ 10 โดยได้รับอุปกรณ์ป้องกันประเภทถุงมือยาง + รองเท้าบูท + ผ้าขี้ริ้ว + ผ้าปิดปากและจมูก

2. ภาวะสุขภาพ ได้แก่ โรคประจำตัว การเจ็บป่วยในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา และการได้รับวัคซีนป้องกันโรค

พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีโรคประจำตัวคิดเป็นร้อยละ 13 โรคประจำตัวที่พบมากที่สุดคือ โรคปวดศีรษะ ไมเกรน คิดเป็นร้อยละ 47 รองลงมาได้แก่ โรคเวียนศีรษะ คิดเป็นร้อยละ 27

การตรวจรักษาเมื่อเจ็บป่วย พบว่ากลุ่มตัวอย่างไปตรวจรักษาเมื่อเจ็บป่วยคิดเป็นร้อยละ 91 ส่วนมาใช้บริการโรงพยาบาลสิทธิประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 78 กรณีไม่ไปตรวจรักษากลุ่มตัวอย่างปล่อยให้หายเอง หรือซื้อยากินเอง คิดเป็นร้อยละ 3 และ 6 ตามลำดับ

- การตรวจสุขภาพในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่มีการตรวจสอบสภาพในรอบปีที่ผ่านมาคิดเป็นร้อยละ 83 ส่วนที่ได้รับการตรวจสอบสภาพพบร้อยละ 17 ได้รับการตรวจร่างกายโดยแพทย์ ตรวจวัดสัญญาณชีพ เอกซเรย์ปอด และตรวจความสมบูรณ์ของเม็ดเลือด

- การได้รับวัคซีนป้องกันโรค พบว่าส่วนมากไม่ได้รับวัคซีนป้องกันโรคเมื่อเริ่มทำงาน คิดเป็นร้อยละ 98 ส่วนมากได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยักคิดเป็นร้อยละ 2 ซึ่งเป็นการได้รับเมื่อเกิดบาดแผล ไม่ใช่ได้รับเพื่อป้องกันโรคบาดทะยักโดยตรง ไม่มีกลุ่มตัวอย่างได้รับวัคซีนป้องกันไวรัสตับอักเสบบี และอื่นๆ

3. ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน

3.1 ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60-80 มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันที่ไม่ถูกต้องในประเด็น ควรทำความสะอาดถุงมือด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อแล้วล้างถุงมือด้วยน้ำเปล่าสัปดาห์ละครั้ง เครื่องมืออุปกรณ์ทำความสะอาดที่ชำรุดนำกลับมาใช้ก่อนได้ถ้ายังไม่มียางใหม่ทดแทน อ่างล้างมือห้องน้ำ ห้องส้วมที่เปื้อนเลือด อุจจาระ เสมหะ ควรทำความสะอาดด้วยน้ำและผงซักฟอกเพื่อฆ่าเชื้อโรค การทำความสะอาดพื้นที่เปียก ต้องสวมรองเท้าผ้าใบเพื่อป้องกันการลื่นล้มและอุบัติเหตุในการทำงานไม่สามารถป้องกันได้

ระดับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีระดับความรู้ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 53 รองลงมาได้แก่ ความรู้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36

3.2 ทักษะต่อการป้องกัน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ย ทักษะต่อการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับดีปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติด้านวิธีการปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ยรวมรายด้านสูงสุดเท่ากับ 1.99 (S.D. = .79) กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติ

ในระดับที่ดีในสามประเด็นต่อไปนี้ คือ พนักงานทำความสะอาดมีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อจากการทำความสะอาด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 (S.D. = .64) การล้างมือด้วยสบู่ทันทีหลังปฏิบัติงานช่วยขจัดเชื้อโรคออกจากมือได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 (S.D. = .61) และการเก็บขยะมูลฝอยแหลมคม เช่น เข็ม มีด เศษแก้ว ฯลฯ ใส่กล่องพลาสติกทนต่อการทิ่มทะลุก่อนทิ้งในกองขยะเป็นสิ่งที่ควรทำ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.59 (S.D. = .64)

ด้านการใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีทัศนคติรายด้านอยู่ในระดับดีปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน เท่ากับ 1.80 (S.D. = .94) และกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติรายข้ออยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ด้านการทำความสะอาดร่างกาย พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีทัศนคติรายด้านอยู่ในระดับดีปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน เท่ากับ 2.11 (S.D. = .98) และกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติรายข้ออยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ด้านการป้องกันอุบัติเหตุขั้นพื้นฐาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีทัศนคติรายด้านอยู่ในระดับดีปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน เท่ากับ 1.79 (S.D. = .90) ด้านการป้องกันอุบัติเหตุขั้นพื้นฐานรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในระดับดีในประเด็น การถูกเข็มฉีดยาตำขณะเก็บรวบรวมขยะอันตรายมาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.58 (S.D. = .65)

3.3 การปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานรายข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติตนที่ไม่ถูกต้องในด้านวิธีการปฏิบัติ ในสามประเด็นต่อไปนี้สูงสุดคือ ไม่ใช้ผ้าชุบน้ำก่ำจัดหยากไย่เพดานภายในอาคาร คิดเป็นร้อยละ 76 หลังเลิกงานทุกวัน ไม่แช่รองเท้าบูทในน้ำยาฆ่าเชื้อแล้วล้างด้วยน้ำเปล่า คิดเป็นร้อยละ 87 และเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจประจำวันไม่แช่ถุงมืออย่างหนาในน้ำยาฆ่าเชือนาน 30 นาทีแล้วซักล้างตามปกติ คิดเป็นร้อยละ 97

ด้านการใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องใน 3 ประเด็นต่อไปนี้เป็นสูงสุดคือ เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจจะจำวันไม่แต่งถุงมืออย่างหนาในน้ำยาฆ่าเชื้อนาน 30 นาทีแล้วชักล้างตามปกติ คิดเป็นร้อยละ 97 และไม่สวมรองเท้าบูทขณะเก็บรวบรวมขยะ คิดเป็นร้อยละ 87 และไม่สวมผ้าปิดปากและจมูกขณะปฏิบัติงานทำความสะอาด คิดเป็นร้อยละ 83

ด้านการทำความสะอาดร่างกาย พบว่า พนักงานทำความสะอาดส่วนมากมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องในสองประเด็นต่อไปนี้เป็นสูงสุด คือ หลังเสร็จงานใน

แต่ละวันไม่อาบน้ำก่อนกลับบ้าน คิดเป็นร้อยละ 97 รองลงมาไม่เปลี่ยนเสื้อผ้าก่อนกลับบ้าน คิดเป็นร้อยละ 77

ด้านการป้องกันอุบัติเหตุขั้นพื้นฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องในประเด็นต่อไปนี้เป็นสูงสุด คือ ไม่ตรวจเช็คอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในงานทำความสะอาดก่อนใช้งาน คิดเป็นร้อยละ 72

4) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะการปฏิบัติงานที่สนับสนุนการป้องกัน การปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะการปฏิบัติงานที่สนับสนุนการป้องกันกับการปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	p- value
ความรู้	.842	<.001
ทักษะการปฏิบัติงาน	.828	<.001
ปัจจัยส่วนบุคคล		
อายุ	.093	.228
ระดับการศึกษา	.147	.056
ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน	.153	.047
ประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุ	.007	.932
ปัจจัยการบริหารที่สนับสนุนการป้องกัน		
การได้รับการอบรม	.324	<.001
การได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกัน	.135	.080

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ทักษะการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อายุ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ที่ 3

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3

ประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3

ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์

ทางบวกกับการปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ปัจจัยการบริหารที่สนับสนุนการป้องกัน ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05

การได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 4

การอภิปรายผล

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนในการป้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่า ถ้าพนักงานทำความสะอาดมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน เพิ่มขึ้นหรือลดลงก็จะมีผลต่อการปฏิบัติตนในการป้องกันเพิ่มขึ้นหรือลดลงในทิศทางเดียวกันด้วย

ด้านทัศนคติพบว่า ทัศนคติต่อการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนในการป้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 หมายความว่าถ้าพนักงานทำความสะอาดมีทัศนคติต่อการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานเพิ่มขึ้นหรือลดลงก็จะมีผลต่อการปฏิบัติตนในการป้องกันเพิ่มขึ้นหรือลดลงในทิศทางเดียวกันด้วย

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกัน จากการศึกษาพบว่าอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แม้พนักงานทำความสะอาดจะมีประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุหรือไม่

ก็ไม่มีผลที่จะทำให้พนักงานทำความสะอาดปฏิบัติตนในการป้องกันถูกต้องสูงขึ้นหรือต่ำลง

ส่วนระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกัน จากการศึกษาพบว่า ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนในการป้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ บุคลากรที่ระยะเวลาในการปฏิบัติงานนานจะสามารถเรียนรู้สภาพแวดล้อม ลักษณะงาน และสิ่งต่างๆ ได้ดี (Benner, 1984)

ปัจจัยการบริหารที่สนับสนุนการป้องกัน ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ การสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล การอบรมให้ความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนในการป้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่า ถ้าพนักงานทำความสะอาดได้รับการอบรมให้ความรู้เพิ่มขึ้นหรือลดลง ก็จะมีผลต่อการปฏิบัติตนในการป้องกันเพิ่มขึ้นหรือลดลงในทิศทางเดียวกันด้วย

ส่วนการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า การได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลมากหรือน้อย ก็ไม่มีผลต่อการปฏิบัติตนในการป้องกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าความรู้ ทัศนคติ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และการอบรมให้ความรู้มีความสัมพันธ์กันกับการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ด้านบริการ

1. แพทย์อาชีวเวชศาสตร์ พยาบาลอาชีวเวชศาสตร์ และบุคลากรทางสาธารณสุขอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ควรมีการร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมการให้ความรู้ สร้างทัศนคติให้แก่พนักงานทำความสะอาด ตลอดจนผู้ประกอบการบริษัทรับจ้างทำความสะอาดสถานพยาบาลในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการ

ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานที่ถูกต้อง โดยเน้นในเรื่องวิธีการปฏิบัติ การใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล (PPE) การทำความสะอาดร่างกายก่อนเลิกงาน ตลอดจนการดูแลและป้องกันอุบัติเหตุขั้นพื้นฐาน

2. บริษัทผู้ประกอบการรับจ้างทำความสะอาด และสถานพยาบาล ควรมีการจัดฝึกอบรมให้พนักงานทำความสะอาดมีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อวิธีปฏิบัติงาน การใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล การทำความสะอาดร่างกาย และการป้องกันอุบัติเหตุขั้นพื้นฐานสำหรับพนักงานที่เข้าทำงานใหม่ทุกราย และทุกๆ 3 เดือน และควรมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ส่วนสถานพยาบาล ควรมีการให้ความรู้แก่พนักงานทำความสะอาด เสมือนเป็นพนักงานของสถานพยาบาลเองและถ้ามีการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน ควรมีการวิเคราะห์หาสาเหตุและแก้ไขทันที

3. จากผลการศึกษาที่พบว่า ความรู้ ทัศนคติ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน บุคลากรสาธารณสุข เช่น แพทย์ และพยาบาลควรมีการจัดทำหลักสูตรการอบรม สนับสนุนให้แก่เจ้าของกิจการ เพื่อเสริมสร้างความรู้แก่พนักงานทำความสะอาดทั้งของบริษัทเองและในสถานพยาบาล

4. จากผลการศึกษา พนักงานส่วนใหญ่ไม่ได้รับการตรวจสุขภาพ ซึ่งตามกฎหมาย บริษัทรับจ้างเหมาทำความสะอาด ควรมีการจัดให้มีการตรวจสุขภาพตามความเสี่ยงที่เกิดขึ้น โดยสถานพยาบาลให้ความร่วมมือทุกปี

5. จากการศึกษา ส่วนใหญ่พนักงานไม่ได้รับการฉีดวัคซีนที่จำเป็นสำหรับการทำงานในโรงพยาบาล เช่น วัคซีนป้องกันไวรัสตับอักเสบบี, วัคซีนป้องกันบาดทะยัก, วัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ ซึ่งบริษัทผู้รับเหมาทำความสะอาดควรมีการสนับสนุนให้มีการฉีดวัคซีนดังกล่าวข้างต้น เพื่อป้องกันโรคสำหรับพนักงานที่ทำงานในสถานพยาบาล

ด้านการบริหาร

1. ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานพยาบาลพิจารณาเลือกบริษัทรับจ้างทำความสะอาด ที่มีการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน และมีการสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันที่เหมาะสมให้เพียงพอ

2. ผู้บริหารสถานพยาบาลควรสนับสนุนให้ผู้ประกอบการรับจ้างทำความสะอาด จัดให้มีการตรวจสุขภาพทั้งก่อนเข้าทำงาน (Pre employment) และประจำปี (Annual Check up) ตามความเสี่ยงตามกฎหมาย พ.ศ. 2547

3. จากการศึกษาพบว่าระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และการอบรมให้ความรู้ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน ผู้ประกอบการและสถานพยาบาลควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ความรู้เพื่อความปลอดภัย เช่น การอบรมให้ความรู้ โดยเน้นในเรื่องความปลอดภัยในการทำงานของสถานพยาบาล เช่น การป้องกันการติดเชื้อ การป้องกันอุบัติเหตุ การรักษาสุขภาพ ในพนักงานที่เข้าใหม่และต่อเนื่องทุกปี

ด้านศึกษา

1. กระทรวงสาธารณสุข ควรจัดเปิดการอบรมให้ความรู้แก่พนักงานทำความสะอาดในสถานพยาบาล

2. กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงแรงงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำหลักสูตรการอบรมสำหรับพนักงานทำความสะอาด รวมทั้งกำกับดูแลผู้ประกอบการกิจการรับจ้างเหมาทำความสะอาดอย่างต่อเนื่อง

ด้านการศึกษาวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้ เป็นแนวทางในการศึกษาพนักงานทำความสะอาดที่เข้าทำงานในสถานประกอบการอื่นๆที่มีโรงพยาบาล และมีสิ่งแวดล้อม ความเสี่ยงที่แตกต่างกันออกไป

2. อาจมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจาก

ความรู้ ทักษะ การปฏิบัติ ซึ่งอาจมีผลต่อการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน

3. อาจมีการศึกษา ปัจจัยเสี่ยงต่อภาวะสุขภาพของพนักงานทำความสะอาดด้านอื่นๆ เช่น โรคประจำตัว ภาวะดัชนีมวลกาย รวมทั้งศึกษาสาเหตุและแนวทางป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน

บรรณานุกรม

1. Heinrich, H.W. (1959). Industrial accident prevention (4 th ed). New York : Mc. Graw-Hill Book Company.
2. Bloom, B.S. et al. (1975). Taxonomy educational objectives hand book 1 : Cognitive Domain (20 eds.). New York : David Mckey.
3. ชม ภูมิภาค. (2523). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
4. กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2530). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : นิยมวิทยา.
5. ณรงค์ ณ เชียงใหม่. (2537). การจัดการความปลอดภัยในอุตสาหกรรม (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
6. ดารณี ทิพย์ดาราพานิชย์, ลัดดาวัลย์ ปราชญ์วิทยาการ, สุมาลี บุตรพงศาพันธ์, และสุกัญญา พิทักษ์ศิริพรรณ. (2538). ผลการเฝ้าระวังอุบัติเหตุที่สัมผัสเลือดและสิ่งคัดหลั่งของผู้ป่วยในบุคลากรการแพทย์โรงพยาบาลลำปาง, ตุลาคม 2533 - กันยายน 2536. ลำปางเวชสาร, 16(1).
7. นิดดา โชคบุญยสิทธิ์, อรพินท์ โพธาเจริญ, และธีระ ศิริสันธนะ. (2532). อัตราความชุกของโรคตับอักเสบชนิดบีของพยาบาลและเจ้าหน้าที่ทางการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่. เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
8. ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2520). ทักษะการจัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
9. วิลาวรรณย์ จึงประเสริฐ. (2538). การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุขณะทำงาน : การวินิจฉัยและเฝ้าระวังโรคจากการประกอบอาชีพ. คู่มือกระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย กองอาชีวอนามัย, 11(2), 26.
10. วิโชติ บุญเปลี่ยน. (2534). อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล. ใน หลักความปลอดภัยในการทำงาน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
11. สมหวัง ด้านชัยจิตร, และทิพวรรณ ตั้งตระกูล. (2539). โรคติดเชื้อในโรงพยาบาล. กรุงเทพฯ : หจก.เจ.เอส.เค.การพิมพ์.
12. สมชัย บวรกิตติ, โยธิน เบญจวง, และปฐมสวรรค์ปัญญาเลิศ. (2542). ตำราอาชีวเวชศาสตร์. กรุงเทพฯ : หจก.เจ.เอส.เค.การพิมพ์.
13. Bloom, R. W., Nidellkoff, L., & Sierles, F. S. (1993). Learning and behavior modification in behavioral science for medical student. Maryland : William & Wilkis.